

بررسی وضعیت استاندارد کیفیت گردشگری ورزشی دسترس پذیر

(مطالعه موردی: استان های مازندران، گلستان، گیلان)^۱

فاطمه نصرالله زاده، دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، گروه مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی،

دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران

سعید تابش^۲، دانشیار، گروه مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی، دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران

مهدی رمضان زاده لسبویی، دانشیار، گروه مدیریت جهانگردی، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، دانشگاه

مازندران، بابلسر، ایران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۲/۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۸/۲۶

چکیده

پژوهش حاضر به بررسی وضعیت گردشگری ورزشی دسترس پذیر برای افراد توانخواه می پردازد که برای این دسته از افراد و توسعه صنعت گردشگری حائز اهمیت است. هدف آن بررسی وضعیت موجود و ارائه وضعیت مطلوب استاندارد کیفیت گردشگری ورزشی دسترس پذیر است که بر مطالعه سه استان شمالی مازندران، گلستان و گیلان تمرکز دارد و دارای هدف اکتشافی است. روش پژوهش از نوع کیفی و با استراتژی نظریه داده بنیاد مبتنی بر رویکرد گلیزری (ظاهرشونده) انجام شد. داده ها از طریق مصاحبه نیمه ساختار یافته با ۱۸ تن از خبرگان علمی و اجرایی در حوزه علوم ورزشی و گردشگری توانخواهان که به صورت هدفمند و با شیوه گلوله برفی انتخاب شده بودند گردآوری شد. تمامی تحلیل ها نیز با استفاده از نرم افزار مکس کیودا^۳ نسخه ۲۰۲۰ انجام شد. یافته های حاصل از تحلیل کیفی داده ها نشان داد که جذابیت ها، عوامل رفتاری و عوامل انسانی به ترتیب اهمیت به عنوان مولفه های وضعیت موجود استانداردهای کیفیت گردشگری ورزشی دسترس پذیر شناسایی شدند و همچنین مقوله های زیر ساختی، عوامل نهادی، عوامل قانونی و مسائل ایمنی به ترتیب اهمیت در جهت مطلوب ساختن استانداردهای کیفیت گردشگری ورزشی دسترس پذیر نقش موثری دارند. با بررسی یافته های وضعیت موجود و بهره گیری از مولفه های شناسایی شده می توان در جهت بهبود وضعیت استاندارد کیفیت و دستیابی به وضعیت مطلوب جهت رشد و توسعه گردشگری ورزشی دسترس پذیر اقدام کرد.

کلیدواژه ها: گردشگری دسترس پذیر، گردشگری ورزشی، توانخواهان، گلیزری

۱. این مقاله برگرفته از رساله دکتری خانم فاطمه نصرالله زاده در بخش مدیریت ورزشی دانشگاه مازندران است.

۲. نویسنده مسئول.

مقدمه

در دهه‌های اخیر گردشگری ورزشی به دلیل تأثیرات مختلف اقتصادی، فرهنگی- اجتماعی و زیست محیطی بر مقاصد مورد توجه قرار گرفته است (هریتز و روس^۱، ۲۰۱۰). در گردشگری ورزشی بخش رو به رشدی برای افراد دارای معلولیت وجود دارد. افراد دارای معلولیت می‌خواهند در ورزش شرکت کنند زیرا به آن‌ها امکان می‌دهد تمام توانایی‌های خود را توسعه دهند. صنعت گردشگری باید برنامه‌ها و پیشنهادات خود را مطابق با نیازهای این دسته از افراد تنظیم نماید و در تهیه و تدوین برنامه‌های خود آن‌ها را مد نظر قرار دهد (بوساک^۲ و همکاران، ۲۰۲۱). اصطلاح گردشگری در دسترس عبارتست از: گردشگری مختص افراد نیازمند دسترسی شامل ابعاد حرکتی، بینایی، شنوایی، ادراکی که آن‌ها را قادر می‌سازد تا به‌طور مستقل و با حفظ برابری و شأن و منزلت از محصولات و خدمات و محیط‌های گردشگری که به صورت فراگیر طراحی شده‌اند استفاده نمایند. این افراد شامل: معلولین دائم و موقت، سالمندان، افراد چاق، خانواده‌های دارای فرزندان خردسال و افرادی که در محیط‌های ایمن تر و با طراحی مناسب‌تر از نظر اجتماعی پایدارتر کار می‌کنند می‌شود (دارسی و دیکسون^۳، ۲۰۰۹).

بر اساس آمار سازمان جهانی بهداشت حدود ۱۵ درصد از جمعیت جهان دارای نوعی معلولیت هستند که در ایران حدود ۱۲ میلیون نفر (تقریباً معادل ۸ میلیون از جمعیت) به نوعی معلولیت دارند و بخش عظیمی از جمعیت ایران را تشکیل می‌دهند (دیده بان حقوق بشر^۴، ۲۰۱۸). معلولیت نه صرفاً یک ساختار بیولوژیکی است و نه یک ساختار اجتماعی، بلکه نتیجه تعامل بین شرایط سلامتی و عوامل شخصی و محیطی است. افراد معلول شامل افرادی هستند که به‌طور سنتی به عنوان معلول شناخته می‌شوند مانند: استفاده کنندگان از ویلچر، افراد نابینا، ناشنوا، افراد دارای اختلالات فکری، افرادی که به دلیل طیف گسترده‌ای از شرایط سلامتی با مشکلات عملکردی مواجه می‌شوند، بیماری‌های مزمن،

1. Hritz & Ross

2. Bursac

3. Darcy & Dickson

4. Human Rights Watch

اختلالات روانی شدید و سالخوردهگان^۱ (سازمان جهانی بهداشت^۲، ۲۰۱۲). سالخوردگی نیز به عنوان یک مسئله مهم تلقی می شود به طوری که بر اساس پیش بینی سازمان ملل انتظار می رود تعداد افراد مسن (۶۰ سال یا بیشتر) تا سال ۲۰۵۰ بیش از دو برابر (یعنی بیش از ۲ میلیارد) نفر شود (سازمان ملل متحد^۳، ۲۰۱۴). کشور ایران نیز طبق سرشماری سال ۱۳۹۵ با داشتن ۹/۳ درصد سالمند بالای ۶۰ سال به کشوری رو به سالخوردگی تبدیل شده است (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵). به طوری که پیش بینی می شود تا سال ۲۰۵۰ حدود ۲۵ میلیون نفر سالمند (جمعیت بالای ۶۰ سال) در کشور وجود خواهد داشت و بر اساس این آمار می توان ادعا کرد که ایران در حال گذر از جمعیت جوان به جمعی میان سال و سالمند است (همدمی و همکاران، ۱۳۹۹). بدین ترتیب با افزایش نسبت جمعیت سالمندان مشکلات مربوط به سلامت و فراغت در آن ها نیز افزایش می یابد (جورکش و نظری، ۱۳۹۹). از طرف دیگر به دلیل بروز جنگ هشت ساله میان ایران و عراق و بروز وقایع و حوادث در دوران انقلاب تعداد معلولان در قالب افراد جانباز افزایش یافته که پرداختن به ورزش و فعالیت بدنی، تفریح و فراغت این افراد نیز به همان میزان حائز اهمیت است (رحیمی و همکاران، ۱۳۹۷). پرداختن به اوقات فراغت برای افراد معلول که در معرض کم تحرکی قرار دارند می تواند منجر به تقویت عزت نفس آن ها گردد (آریانفر و همکاران، ۲۰۲۱).

یکی از مهم ترین شاخص های توسعه گردشگری ورزشی وجود منابع طبیعی است. مواهب طبیعی همچون کوه، جنگل، دریا، آبشارها و غیره در هر فصل از سال پذیرای گردشگران زیادی از نقاط مختلف کشور هستند (بهاران و همکاران، ۱۴۰۰). سه استان شمالی ایران (مازندران، گلستان، گیلان) هریک با داشتن ویژگی های طبیعی ذکر شده و ظرفیت های ورزشی در پذیرش گردشگران از طبقه و نقاط مختلف پیشگام هستند بنابراین ضروری است به گردشگری ورزشی دسترسی پذیر در این استان ها نیز توجه شود.

1. The Elderly
2. WHO (World Health Organization)
3. United Nations

استان‌های سرسبز و ساحلی شمالی با دارا بودن توپوگرافی مشابه و ظرفیت‌های بالای خود توانایی برگزاری انواع رویدادها و برنامه‌های ورزشی را دارند. مشارکت افراد معلول و سالمند در گردشگری ورزشی کیفیت زندگی آن‌ها را بهبود می‌بخشد. همچنین آن‌ها بخش عظیمی از جمعیت کشور را تشکیل داده و برنامه‌ریزی بر روی گردشگری ورزشی در حوزه آن‌ها می‌تواند آثار مهمی را به همراه داشته باشد. بدین ترتیب پژوهش حاضر با تأکید بر دو گروه ویژه معلولین و سالمندان انجام شد و هدف از آن پرداختن به عواملی است که منجر به بهبود وضعیت استانداردهای کیفیت گردشگری ورزشی دسترس پذیر استان‌های شمالی می‌شود و می‌تواند به نوبه خود در جذب بیشتر گردشگران ورزشی از این دو گروه بزرگ تأثیر گذار باشد. بنابراین این پژوهش با شناسایی عوامل مرتبط با وضعیت موجود استانداردهای کیفیت گردشگری ورزشی دسترس‌پذیر و عوامل مرتبط برای رسیدن به وضعیت مطلوب استانداردهای کیفیت گردشگری ورزشی دسترس‌پذیر سعی در ارائه مدلی دارد تا با استفاده از آن بسیاری از نهادها و متولیان ذی‌ربط بتوانند در اجرا و پیاده سازی هرچه بهتر این استانداردها تلاش کنند و در جهت جذب گردشگران بیشتر و رونق گردشگری ورزشی دسترس‌پذیر منطقه شمال گامی اساسی بردارند.

مبانی نظری پژوهش

گردشگری در دسترس

تلاقی اولیه گردشگری و معلولیت به بازهای استوک ماندویل بر می‌گردد که بعداً از سال ۱۹۶۰ به بازی‌های پارالمپیک تبدیل شد (دارسی و همکاران، ۲۰۲۰). سازمان جهانی گردشگری در سال ۱۹۸۰ برای اولین بار گردشگری و دسترسی را به هم مرتبط کرد و تشخیص داد که گردشگری برای رشد انسان یک امر ضروری است و در سال‌های اخیر هم مفهوم گردشگری در دسترس تکامل یافته شده است (الوردوی و جنتو^۱، ۲۰۲۴) گردشگری در دسترس عبارتست از «شکلی از گردشگری که شامل مشارکت بین ذی‌نفعان بوده و افراد دارای محدودیت‌های دسترسی از جمله: حرکتی، بینایی، شنوایی و ابعاد شناختی را قادر

می‌سازد تا با عملکرد مستقل و برابر از ارائه محصولات و خدمات و محیط‌های گردشگری متناسب با طراحی‌های جهانی بهره‌گیرند» (داری و دیکسون، ۲۰۰۹). گردشگری در دسترس همه افراد اعم از جوان، پیر، معلول، افراد مبتلا به هر نوع بیماری جسمی و یا حتی افرادی که با چمدان یا کالسکه کودک سفر می‌کنند را در بر می‌گیرد (فوئته رابلز^۱، ۲۰۲۰). با وجود محدودیت‌های زیادی که در استفاده از امکانات و فضاها، حمل و نقل، محصولات و خدمات، دسترسی‌های فیزیکی برای گردشگران معلول و سالمند وجود دارد (اسعدی و همکاران، ۱۳۹۸)، اما ارزش گردشگری در دسترس به گونه‌ای است که نمی‌توان از آن چشم‌پوشی کرد. این نوع گردشگری در فصل‌های کم درآمد سال یعنی فصل‌هایی که کم-سفر است، درآمد بیشتری تولید می‌کند و همچنین وفاداری گردشگران به مقاصد گردشگری نیز بیشتر می‌شود (آهنگران و همکاران، ۱۳۹۳).

گردشگری ورزشی در دسترس

ورزش افراد معلول و سالمند را توانمند ساخته تا در نهایت به پتانسیل کامل و توسعه استقلال شخصی دست یابند. همچنین به آن‌ها نحوه تعامل موثر با دیگران و اهمیت کار تیمی و همکاری را نشان می‌دهد و باعث تغییر در جامعه می‌شود (بورساک و همکاران، ۲۰۲۱). با توجه به آمار سازمان جهانی بهداشت ۱۵ درصد از جمعیت جهان (بیش از یک میلیارد نفر) دارای نوعی ناتوانی‌اند؛ بنابراین افزایش سن جمعیت و افزایش خطر ناتوانی در سالمندان از یک سو، و افزایش جهانی بیماری‌های مزمن مانند دیابت، بیماری‌های قلبی عروقی، سرطان و اختلالات سلامت روان از سوی دیگر منجر شد که تعداد افراد رو به معلولیت افزایش یابد (آریانفر و همکاران، ۲۰۲۱). ورزشکاران دارای معلولیت با موفقیت خود در ورزش توانسته‌اند به اعتماد به نفس لازم برای برخورداری از کیفیت زندگی دست یابند. با این حال، افراد دارای معلولیت در

کشورهای درحال توسعه با موانع بزرگی روبرو هستند که شرکت در ورزش و فعالیت بدنی را محدود می‌کند (علیزاده و کوبولیو^۱، ۲۰۲۱).

دسترسی و هزینه‌ها به عنوان دو عامل مهم، منجر به ایجاد محدودیت در گردشگری ورزشی معلولان می‌شوند. دسترسی شامل موانع فیزیکی در فضاهای عمومی و خصوصی به‌ویژه در مورد حمل و نقل، و محدودیت هزینه شامل مشکلات بهداشتی و مالی زیاد است (هووا^۲ و همکاران، ۲۰۱۳). همچنین محدودیت‌های کلیدی زیادی برای گردشگری در دسترس وجود دارد که عبارتند از: کار اندک دولت برای کمک به معلولان، موانع امکانات مربوط به حمل و نقل، شرایط محیطی نامناسب، ضعف پرسنل و کارکنان آموزش دیده، کمبود اطلاعات، و ضعف آمادگی زیرساختی و غیره عواملی‌اند که منجر به محدودیت در لذت تجارب گردشگری معلولان می‌شوند (فوئته رابلز، ۲۰۲۰). در زیر به پیشینه پژوهش‌های داخلی و خارجی انجام شده در این زمینه پرداخته شد که این امر به محقق کمک می‌کند تا به حلاء پژوهشی موجود پی ببرد.

رضوی و همکاران (۱۳۹۵) در بررسی و تحلیل عوامل اثر گذار بر جذب گردشگران ورزشی به استان مازندران با تأکید بر بازاریابی گردشگری ورزشی بر اهمیت عوامل جذب کننده اعم از زیر ساخت‌ها، جاذبه‌های طبیعی و تاریخی، مدیریت و برنامه‌ریزی و عوامل فرهنگی - اجتماعی تأکید داشتند که در این میان زیر ساخت‌ها از اهمیت بیشتری برخوردار بوده است. رحیمی و همکاران (۱۳۹۷) به فرصت‌های فراروی ورزش جانبازان استان مازندران پرداخته و وجود قهرمانان ورزشی را به عنوان مهمترین گویه به لحاظ پتانسیل مقصد در بین پاسخ‌های مشارکت کنندگان نام برده‌اند. اسعدی و همکاران (۱۳۹۸) مهمترین عوامل در توسعه گردشگری معلولین را نقش دولت در ترویج گردشگری معلولین، امنیت و سیستم حمل و نقل طراحی شده ویژه معلولین بیان داشتند. نوروزی و همکاران (۱۳۹۹) در مطالعه تطبیقی بین اصفهان و بارسلون از لحاظ دسترس پذیری بیان کردند که اصفهان نسبت به بارسلون در تبدیل شدن به شهر

1. Cobulive
2. Hua

دسترس پذیر چندان موفق نبوده و دلیل آن نیز عدم مناسب سازی زیر ساخت‌های گردشگری برای افراد توانخواه است. کشتی دار و همکاران (۱۴۰۰) در فراتحلیل مطالعات توسعه گردشگری ورزشی در ایران، به شش متغیر مهم شامل، جاذبه‌های گردشگری و طبیعی، عوامل تبلیغاتی و بازاریابی، عوامل زیر ساختی و امکاناتی، عوامل مربوط به رویدادها، عوامل فرهنگی- اجتماعی و عوامل مدیریتی اشاره داشته اند. طلایی و پازوکی نژاد (۱۴۰۲) به بررسی تأثیر طرد اجتماعی و احساس خودکارآمدی بر گرایش معلولان به سفر پرداختند و نتایج آن‌ها نشان داد مشارکت اجتماعی و احساس خودکارآمدی تأثیر مثبتی بر گرایش معلولان به سفر داشته است. یعنی به عبارتی زمانی که مشارکت اجتماعی معلولان بیشتر باشد و احساس خودکارآمدی آن‌ها بهبود یابد معلولان گرایش بیشتری به سفر پیدا می‌کنند.

هووا و همکاران (۲۰۱۳) در بررسی گرایش گردشگران ورزشی معلول جسمی بیان کردند که محدودیت‌های ساختاری، درون فردی و فرهنگی به عنوان عوامل محدود کننده مشارکت معلولین در گردشگری است. البته اکثر این افراد از نظر ساختاری از مشارکت در رویدادهای ورزشی محدودند اما حمل و نقل عامل اصلی محدودیت است. سورسلمی^۱ (۲۰۱۵) در بررسی گردشگری ورزشی در دسترس و چالش‌های سفر برای ورزشکاران معلول به این نتیجه دست یافتند که برای استانداردهای جهانی تقاضای زیادی وجود دارد و این استانداردهای دسترسی همگانی این امکان را برای ارائه دهندگان خدمات معلولین فراهم می‌کند که خدماتی را برای معلولین رزرو کنند که دیگر نیاز به کمک افراد راهنما و تایید اشخاص با تجربه نباشد. کانواتاناکول و جونگمی واسین^۲ (۲۰۲۰) بر چهار عامل مهم امکانات و زیر ساخت‌ها، تامین کننده شرایط، دانش و آگاهی و بازاریابی و ترویج به عنوان عناصر ضروری که به توسعه آگاهی کمک می‌کند اشاره کردند که این عوامل مزایایی را برای همه ذینفعان نیز ایجاد می‌کند. آریانفر و همکاران (۲۰۲۱) نیز بر چهار عامل اجتماعی- فرهنگی، اقتصادی، سیاسی- حقوقی و تکنولوژیکی- زیست محیطی به عنوان عوامل موثر در توسعه مشارکت ورزشی در اوقات فراغت جانبازان و معلولین در ایران اشاره

1. Suursalmi

2. Kanawattanakul & Jongmeewasin

کرده اند. صابر سید و السعید^۱ (۲۰۲۳) در بررسی آمادگی امکانات اقامتی و هتل‌های ۵ ستاره برای ارائه تجربیات گردشگری در دسترس در قاهره مصر نشان دادند که دسترسی به فضاهای اتاق خواب، سرویس‌های بهداشتی، امکانات و اطلاعات رزرو اتاق‌ها و عوامل مرتبط به روشنایی و عوامل راحتی رضایت بخش بوده اما تعداد ناکافی از اتاق مهمان، پارکینگ و برخی چالش‌های مکانی، حمل‌ونقل و دسترسی به مناطق عمومی برای بازدیدکنندگان معلول وجود داشت. لیراس و یوسیبو^۲ (۲۰۲۳) در پژوهشی به تصویر درک شده از مقاصد گردشگری قابل دسترس: تجزیه و تحلیل داده کاوی از بررسی نقشه‌های گوگل، در بررسی ۱۰۵۱ مسافر در بین سال‌های ۲۰۱۶ تا ۲۰۲۳ در گوگل مپ نشان دادند که بین شرایط دسترسی و رضایت بازدیدکنندگان همبستگی وجود دارد. نگرانی‌های رایج در بین مسافران شامل در دسترس بودن فضاهای پارکینگ و سازگاری برای افراد دارای معلولیت است و مناطق شناسایی شده برای بهبود شامل ارائه اطلاعات و علائم می‌باشد. الوردوی و جنتو (۲۰۲۴) نیز در بررسی حمل و نقل عمومی و گردشگری قابل دسترس که به تجزیه و تحلیل در یک شهر میراث جهانی یونسکو اسپانیا پرداخته بودند بیان کردند که علی‌رغم تمام پیشرفت‌های حاصل شده در دسترسی به حمل و نقل عمومی اما تمام الزامات مندرج در مقررات جاری بر آورد نشده و هنوز موانعی برای افراد دارای معلولیت وجود دارد.

بررسی پژوهش‌های داخلی و خارجی انجام شده نشان دهنده اهمیت گردشگری ورزشی در دسترس است. روند رو به رشد جمعیت معلولین و سالمندان، و تأثیرات مثبت ورزش و گردشگری بر این دو گروه ویژه بر کسی پوشیده نیست. با توجه به ظرفیت‌های مثبت استان‌های شمالی در زمینه گردشگری و برگزاری رویدادهای ورزشی ضرورت پرداختن به گردشگری ورزشی دسترس‌پذیر پر رنگ‌تر از قبل است از سوی دیگر محقق پژوهشی در زمینه گردشگری ورزشی در دسترس در بین دو گروه بزرگ معلولین و سالمندان مشاهده نکرده است. بنابراین این پژوهش درصدد پاسخ به دو سوال اصلی است: ۱- وضعیت

1. Saber Sayed & Elsaid

2. Leiras & Eusébio

موجود استاندارد کیفیت گردشگری ورزشی دسترس پذیر چگونه است؟ ۲- الگوی مطلوب استاندارد کیفیت گردشگری ورزشی دسترس پذیر چگونه است؟

روش شناسی

پژوهش حاضر دارای هدف کاربردی، با روش کیفی و استراتژی گراندد تئوری مبتنی بر رویکرد گلیزری (ظاهرشونده) انجام شد. نمونه‌های پژوهش را خبرگان بخش علمی و اجرایی تشکیل دادند که شامل: اعضای هیأت علمی رشته‌های گردشگری، مدیریت ورزشی، سالمند شناسی، جمعیت شناسی آگاه به موضوع پژوهش، افراد ستادی در هیأت‌های ورزشی، بهزیستی، شهرداری و افراد مرتبط با گردشگری و ورزش معلولین و سالمندان بوده‌اند که به صورت غیر تصادفی و هدفمند و با شیوه گلوله برفی انتخاب شدند؛ به طوری که پس از اتمام مصاحبه از مصاحبه شونده‌گان خواسته شد که سایر خبرگان را در زمینه موضوع مورد نظر معرفی کنند.

ملاک انتخاب افراد در بخش علمی، داشتن حداقل دو مقاله در حوزه گردشگری و در بخش اجرایی داشتن حداقل پنج سال سابقه کار در زمینه ورزش معلولین و سالمندان بوده است. ابتدا محقق با انجام مصاحبه نیمه ساختار یافته با خبرگان اقدام به گردآوری داده‌ها کرد و تمامی مصاحبه‌ها با کسب اجازه از مصاحبه شونده‌گان ضبط و سپس پیاده سازی گردید. ملاک توقف مصاحبه‌ها اشباع نظری بود. اشباع نظری زمانی اتفاق می‌افتد که داده‌های بیشتری که منجر به توسعه، اصلاح، بسط یا اضافه شدن به نظریه موجود می‌شود در تحقیق گنجانده نشود. در این شرایط، داده‌های جدیدی که در نتیجه جستجو به دست می‌آیند، طبقه بندی مفاهیم را اصلاح نمی‌کنند و پیشنهادی برای تشکیل مقولات جدید ایجاد نمی‌کنند. در این پژوهش پژوهشگر در مصاحبه ۱۵ به اشباع نظری دست یافت اما برای اطمینان خاطر بیشتر مصاحبه‌ها را تا ۱۸ خبره ادامه داد. مدت زمان انجام مصاحبه‌ها بین ۴۰ الی ۶۰ دقیقه بود. جدول زیر ویژگی‌های جمعیت شناختی مصاحبه شونده‌گان را نشان می‌دهد.

جدول ۱. ویژگی نمونه‌های پژوهش (مصاحبه شونده‌گان)

تعداد	تحصیلات	حوزه فعالیت
۴	دکترای تخصصی	گردشگری (هیأت علمی دانشگاه)
۱	دکترای تخصصی	سالمند شناسی (هیأت علمی دانشگاه)
۱	دکترای تخصصی	جمعیت شناسی (هیأت علمی دانشگاه)
۳	دکترای تخصصی	مدیریت ورزشی (هیأت علمی دانشگاه)
۱	کارشناسی	عمرانی (ستادی شهرداری)
۱	کارشناسی ارشد	عضو ستاد مناسب سازی فضای شهری
۱	کارشناسی ارشد	کارشناس مناسب سازی مبلمان شهری
۱	کارشناسی ارشد	مدرس دوره‌های گردشگری در دسترس، عضو انجمن گردشگری در دسترس اروپا (ENAT)
۱	کارشناسی ارشد	فعال گروه ماجراجویان معلول
۱	کارشناسی	رئیس هیأت ورزش‌های معلولین و جانبازان
۱	کارشناسی ارشد	دبیر هیأت ورزشی ناشنوایان
۱	کارشناسی ارشد	مربی تیم‌های بوچیا، فوتسال کم توان ذهنی، دبیر سابق تربیت بدنی در مدارس استثنائی
۱	کارشناسی	مسئول امور توانبخشی بهزیستی (ستادی بهزیستی)
۹		اجرایی
۹		آکادمیک

منبع: یافته‌های پژوهش

در رهیافت گلگیری محقق نقش مهمی در تفسیر و معنا دادن به مفاهیم و مقوله‌ها دارد. پژوهشگر پس از انجام هر مصاحبه آن‌ها را به صورت مکتوب درآورده سپس به تحلیل آن‌ها پرداخت. فرایند تحلیل داده‌ها در رویکرد ظاهر شونده دارای سه مرحله کدگذاری باز، انتخابی و نظری است (گلگیر، ۱۹۹۸). در پژوهش حاضر جهت تایید اعتبار پژوهش از چهار شاخص گوبا و لینکن که عبارتند از: باورپذیری^۱، انتقال پذیری^۲، تأییدپذیری^۳ و قابلیت اطمینان^۴ استفاده شد (لینکن و گوبا، ۱۹۸۵). برای سنجش پایایی نیز از

1. Glaser
2. Credibility
3. Transformability
4. Confirmability
5. Dependability

پایایی بازآزمون (شاخص ثبات) یعنی کدگذاری توسط پژوهشگر در دوبازه زمانی متفاوت استفاده شد. محقق میزان تشابه کدهای سه نمونه از مصاحبه را که در فاصله زمانی منظم (۲۰ روزه) کدگذاری کرد، بر اساس فرمول زیر ۷۷ درصد اعلام کرده که این رقم قابل قبول می‌باشد.

$$\text{درصد پایایی} = \frac{2 \times \text{تعداد توافقات}}{\text{تعداد کل کدها}} \times 100$$

یافته‌ها

مقولات مربوط به وضعیت موجود استاندارد کیفیت گردشگری ورزشی دسترس پذیر پس از طی مراحل کدگذاری در قالب ۱۲ مقوله فرعی شناسایی شد که هر یک از این مقولات بر اساس قرابت معنایی و روابط بین مفاهیم تشکیل شده است. در مرحله بعد با چینش مقولات فرعی بر اساس منطق و ارتباط آنها با یکدیگر ۳ مقوله اصلی ساخته شد که عبارتند از: جذابیت‌ها، عوامل انسانی و عوامل رفتاری. بخشی از نمونه کدهای باز و مفاهیم که دارای فراوانی بیشتری بوده‌اند به همراه مقولات اصلی و فرعی ارائه شد (جدول ۲).

جدول ۲. جزئیات مقوله‌های وضعیت موجود استاندارد کیفیت گردشگری ورزشی در دسترس

ردیف	کد نظری	مقولات اصلی	مقولات فرعی	فراوانی تکرار	نمونه کدهای باز(مفاهیم)
۱	بررسی وضعیت موجود استاندارد کیفیت گردشگری ورزشی دسترس پذیر	جذابیت‌ها	عوامل ترویج کننده گردشگری	۱۴	فعالسازی انواع گردشگری در کنار گردشگری در دسترس وجود اردوگاه مناسب سازی شده امکان برگزاری اردوهای ورزشی در شمال جذب گردشگران از طریق برگزاری فستیوال‌های ورزشی تجربه حضور در رویداد ورزشی داشتن سابقه ورزشی مثبت استان‌های شمالی موقعیت قرار گیری استان‌های روی نوار ساحلی شرایط اقلیمی مناسب
			ظرفیت‌های ورزشی	۵	
			جشنواره و اردوها	۴	
			وقوع رویدادها	۱۱	
			جاذبه‌های غیر طبیعی شمال	۵	
			جاذبه‌های طبیعی شمال	۱۴	
			نیروی انسانی	۶	
			عوامل بهداشتی و روانی	۱۰	

ادامه جدول ۲. جزئیات مقوله‌های وضعیت موجود استاندارد کیفیت گردشگری ورزشی در دسترس

ردیف	کد نظری	مقولات اصلی	مقولات فرعی	فراوانی تکرار	نمونه کدهای باز (مفاهیم)
۲	بررسی وضعیت موجود استاندارد کیفیت ورزشی گردشگری و ورزشی دسترس پذیر	عوامل انسانی	مخاطب شناسی	۱۲	ضرورت شناخت باورها و عقاید جامعه مقصد شناسایی نیازهای جامعه توانخواه ضرورت استفاده از نیروی انسانی ماهر و کارآمد
			نیروی انسانی	۶	
۳		عوامل رفتاری	رفتار زیست محیطی	۵	مبارزه با بحران آلودگی آب دریا و رودخانه‌ها شمال ایجاد شادی و نشاط برای توانخواهان از طریق ورزش انگیزه کسب مدال و افتخار آفرینی با حضور در رویداد ورزشی ترویج نگرش مثبت نسبت به افراد توانخواه در جامعه دوری از رفتار ترحم‌آمیز با توانخواهان
			عوامل بهداشتی و روانی	۱۰	
			عوامل انگیزشی	۱۲	
			عوامل نگرشی	۹	

منبع: یافته‌های پژوهش

همچنین مقولات مربوط به وضعیت مطلوب استاندارد کیفیت گردشگری ورزشی دسترس‌پذیر پس از طی مراحل کدگذاری در قالب ۱۶ مقوله فرعی شناسایی شد و در مرحله بعد نیز ۴ مقوله اصلی با عنوان: عوامل قانونی، عوامل زیر ساختی، عوامل نهادی و مسائل ایمنی از طریق قرابت مقولات فرعی در کنار یکدیگر بر اساس منطق و روابط آن‌ها با سایر مقولات تشکیل شد. بخشی از نمونه کدهای باز و مفاهیم که دارای فراوانی بیشتری بوده‌اند به همراه مقولات اصلی و فرعی ارائه شد (جدول ۳).

جدول ۳. جزئیات مقوله‌های وضعیت مطلوب استاندارد کیفیت گردشگری ورزشی در دسترس

ردیف	کد نظری	مقوله اصلی	مقوله فرعی	فراوانی تکرار	نمونه کدهای باز (مفاهیم)
۱	الگوی مطلوب استاندارد کیفیت گردشگری ورزشی دسترس پذیر	عوامل قانونی	سیاسی	۶	توجه به استانداردهای بین‌المللی ضرورت استفاده از قوانین در مناسب سازی اماکن ضرورت استفاده از منابع طبیعی و غیر طبیعی در استانداردسازی ضرورت اجرای صحیح استانداردها
			الزامات حقوقی و قانونی	۹	
			استاندارد سازی	۱۷	
			امکانات، فضاها و تجهیزات مناسب سازی شده	۱۷	
			حمل و نقل	۱۵	
			اسکان	۱۲	
			تغذیه	۴	

ادامه جدول ۳. جزئیات مقوله‌های وضعیت مطلوب استاندارد کیفیت گردشگری ورزشی در دسترس

ردیف	کد نظری	مقوله اصلی	مقوله فرعی	فراوانی تکرار	نمونه کدهای بازه (مفاهیم)
۲	زیر ساختی	زیر ساختی	مسیرهای ارتباطی	۱۱	دسترسی آسان استان‌های پرجمعیت تهران و البرز به شمال
			امکانات، فضاها و تجهیزات مناسب سازی شده	۱۷	مناسب سازی زیر ساخت‌های مرتبط با گردشگری در دسترس
			حمل و نقل	۱۵	
			اسکان	۱۲	ضرورت مناسب سازی سرویس‌های بهداشتی
			تغذیه	۴	در نظر گرفتن اتومبیل‌های ویژه توانخواهان
			امکانات ورزشی	۸	تعییه رمپ برای تردد توانخواهان در هتل‌ها توجه به وضعیت تغذیه ای توانخواهان ضرورت ارائه تسهیلات ورزشی برای گردشگری ورزشی در دسترس
۳	عوامل نهادی	عوامل نهادی	عوامل حمایتی	۱۶	لزوم حمایت بهزیستی
			نقش بخش خصوصی	۹	مشارکت بخش خصوصی و دولتی
			متولیان و نهادهای ذی ربط	۱۷	همگرایی و مشارکت متولیان ورزش و گردشگری
			نقش‌های دولت	۱۸	کمک دولت برای دسترس پذیر کردن اماکن ورزشی تخصیص یارانه دولت به گردشگری در دسترس
۴	مسائل ایمنی	مسائل ایمنی	الزامات گردشگری در دسترس	۱۲	تطبیق تجهیزات توانخواهان با ویژگی محیط طبیعی پذیرش گردشگری در دسترس در داخل کشور
			ایمنی	۴	رعایت مسائل ایمنی در حمل و نقل عمومی
			امنیت	۲	ضرورت وجود امنیت برای توانخواهان در فضای گردشگری

منبع: یافته‌های پژوهش

الگوی ارائه شده تحقیق

در این پژوهش برای نمایش بصری کدهای نظری و قابل فهم بودن آن‌ها از مدل کیفی مستخرج از نرم-افزار Maxqda نسخه ۲۰۲۰ استفاده شد. جذابیت‌ها، عوامل رفتاری و انسانی به عنوان وضعیت موجود در محیط گردشگری ورزشی دسترس پذیر بودند. با بهره گیری از آن‌ها و توجه به عوامل نهادی، زیر ساختی،

بهره جست. مطالعه حاضر بر روی سه استان شمالی ایران (مازندران، گلستان و گیلان) بود. در بخش اول پژوهش یافته‌های مرتبط با وضعیت موجود استاندارد کیفیت گردشگری ورزشی دسترس‌پذیر در قالب سه مقوله اصلی شناخته شد که به ترتیب اهمیت عبارتند از: جذابیت‌ها، عوامل رفتاری و عوامل انسانی.

مقوله جذابیت‌ها به ترتیب اهمیت دارای مقوله‌های فرعی: جاذبه‌های طبیعی، عوامل ترویج‌کننده گردشگری، وقوع رویدادها جاذبه‌های غیر طبیعی، ظرفیت‌های ورزشی و جشنواره‌ها و اردوها بوده است که از میان آن‌ها مقوله عوامل ترویج‌کننده گردشگری ورزشی در دسترس و جاذبه‌های طبیعی شمال دارای اهمیت بیشتری بوده و با نتایج پژوهش رضوی و همکاران (۱۳۹۵)، کشتی دار و همکاران (۱۴۰۰) دستجردی و همکاران (۲۰۲۲)، صادقی و همکاران (۲۰۲۳) همخوان است. جاذبه‌های طبیعی و غیر طبیعی نقش بسزایی در جذب گردشگران به مناطق گردشگری را دارند. به طوری‌که اکثریت مردم بالاخص شمار زیادی از گردشگران در استان‌های پرجمعیتی مانند تهران و البرز اولویت انتخابشان برای سفر و گردشگری استان‌های شمالی است. اما از طرفی مناسب سازی فضاهای طبیعی برای معلولین و سالمندان در استان‌های شمالی بسیار کم‌رنگ بوده و یا حتی با هزینه زیادی همراه است. صادقی و همکاران (۲۰۲۳) در پژوهش خود استفاده از پتانسیل‌های طبیعی را به عنوان یکی از عوامل توسعه گردشگری ورزشی در حال ظهور در کشورها عنوان کردند. دستجردی و همکاران (۲۰۲۲) نیز در پژوهش خود جاذبه‌های غیر طبیعی مانند بازدید از مجموعه‌های ورزشی، موزه‌ها، برگزاری رویدادها و لیگ‌های ورزشی، جاذبه‌های ورزشی، اردوهای ورزشی، را به عنوان انواع جاذبه‌های ورزشی ایران و همچنین عوامل تأثیر گذار در توسعه گردشگری ورزشی معرفی کردند. علاوه بر نقش جذابیت‌ها، استان‌های شمالی با برگزاری جشنواره‌ها و رویدادهای ورزشی در زمینه ورزش‌های سنتی، مانند کشتی، سوارکاری، و برگزاری اردوهای ورزشی می‌توانند گردشگران زیادی را به خود جذب کنند. وجود برخی از اماکن ورزشی مناسب سازی شده مانند اردوگاه شهید عظیمی در استان مازندران سبب شده که این استان میزبانی برخی رقابت‌های داخلی را در زمینه ورزش معلولین برعهده بگیرد. اما شرایط استاندارد و مطلوبی برای جذب گردشگران ورزشی غیر

فعال، معلول و سالمند به طور استاندارد در استان‌های شمالی مهیا نمی‌باشد. بنابراین با توجه به سابقه گردشگری استان‌های شمالی و پتانسیل‌های ورزشی موجود توجه به این مقوله جهت جذب گردشگران ورزشی فعال و غیر فعال معلول و سالمند ضروریست.

یافته‌های مربوط به مقوله عوامل رفتاری در وضعیت موجود گردشگری ورزشی دسترس‌پذیر به ترتیب اهمیت شامل مقوله‌های فرعی: عوامل انگیزشی، عوامل بهداشتی روانی، عوامل نگرشی و رفتار زیست است که با نتایج پژوهش‌های آریانفر و همکاران (۲۰۲۱)، چینگ چو^۱ و همکاران (۲۰۲۴) و کیلی تنها و همکاران (۱۳۹۸)، طلایی و پازوکی نژاد (۱۴۰۲)، همخوان است. و کیلی تنها و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهش خود انگیزه تندرستی، نشاط و سلامتی، کسب پایگاه اجتماعی، عوامل موقعیتی، انگیزه آموزش و کسب مهارت، تخلیه انرژی، کسب موفقیت، سرگرمی را به عنوان عوامل انگیزشی مشارکت ورزشی توانخواهان بر شمردند. چینگ چو و همکاران (۲۰۲۴) نیز بیان داشتند که علاوه بر چالش‌های فیزیکی، شرکت کنندگان در چهار شهر (تایوان، تایلند، ژاپن و ویتنام) با نگرش‌های منفی ارائه دهندگان خدمات مواجه شدند. وجود دیدگاه ترحم آمیز و نگرش منفی نسبت به معلولین و سالمندان سبب القای معنای منفی به آن‌ها می‌شود و لذا شرکت در ورزش و فعالیت‌های فراغتی می‌تواند منجر به سلامت جسم و روان آن‌ها گردد. همچنین شرکت در رویدادهای ورزشی در سطح ملی و بین‌المللی به عنوان گردشگر ورزشی فعال نه تنها افتخارآفرینی، کسب نشاط و شادی و اعتماد به نفس را برای خود فرد رقم می‌زند، بلکه برای اطرافیان نیز وجهه مثبتی را ارائه می‌دهد و انگیزه ای برای روی آوردن به ورزش برای دیگران می‌گردد. اما به طور کلی جذب گردشگران در ابعاد مختلف به خصوص با برگزاری رویدادهای ورزشی و جذب گردشگران ورزشی فعال و غیر فعال ممکن است پیامدهای مخرب زیست محیطی را نیز به همراه داشته باشد. بحران آلودگی‌های آب دریا و رودخانه‌ها، زباله‌های سواحل و جنگل‌ها، تغییر اراضی کشاورزی و تخریب بافت‌های جنگلی و غیره از جمله مشکلاتی است که در نتیجه مهاجرت بی رویه دائمی و موقت

گردشگران به استان‌های شمالی با آن رو به رو هستیم که با برنامه‌ریزی صحیح سازمان‌های ذی‌ربط باید در کاهش مشکلات زیست محیطی گامی جدی برداشت.

مقوله عوامل انسانی با به ترتیب اهمیت با دو مقوله فرعی مخاطب شناسی و نیروی انسانی شناسایی شد. شناخت نیازها و خواسته‌های جامعه معلولین و سالمندان جهت مناسب سازی اماکن و فضاهای گردشگری و ورزشی بسیار حائز اهمیت است. یافته حاضر با پژوهش آهنگران و همکاران (۱۳۹۳)، رحیمی و همکاران (۱۳۹۷)، فوئته رابلز و همکاران (۲۰۲۰)، موریس^۱ و همکاران (۲۰۱۹)، زیاری و همکاران (۱۴۰۰)، همخوان است. آهنگران و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهش خود عنوان کردند که نا آشنایی دست اندرکاران سفر با نیازهای معلولان به عنوان مانعی برای گردشگری آن‌ها محسوب می‌گردد. زیاری و همکاران (۱۴۰۰) در الگوی مناسب سازی فضاهای گردشگری ویژه معلولین و جانبازان یزد به نیروی انسانی به عنوان یکی از شرایط زمینه ای برای مناسب سازی اشاره داشته‌اند. موریس و همکاران (۲۰۱۹) نیز در تحقیق خود در زمینه ظرفیت سازی منابع انسانی در گردشگری قابل دسترس مصر بر آگاهی و آموزش کارکنان و افراد درگیر با گردشگری توانخواهان تأکید داشتند. معلولین و سالمندان هم به عنوان قشری از جامعه‌اند که با شناسایی نیازها و توانمندی‌های آن‌ها در سایر زمینه‌ها و استفاده از نیروهای گردشگری که برای ارتباط با این دسته از افراد آموزش لازم را دیده باشند می‌توان زمینه ساز بهبود شرایط آن‌ها شد.

در بخش دوم یافته‌های مرتبط با الگوی مطلوب استاندارد کیفیت گردشگری ورزشی دسترس‌پذیر چهار مقوله اصلی شناخته شد که به ترتیب اهمیت عبارتند از: زیر ساختی، عوامل نهادی، عوامل قانونی و مسائل ایمنی. بر اساس نتایج پژوهش عوامل قانونی با زیر مقوله‌های الزامات حقوقی و قانونی، سیاسی و استانداردسازی با پژوهش‌های نوروزی و همکاران (۱۳۹۹)، کیوانی و همکاران (۱۳۹۹)، داری و دیکسون (۲۰۰۹) و سورسلی (۲۰۱۵) همخوان است. کیوانی و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهش خود به ۷

عامل به عنوان مهمترین عوامل در تبیین مدل ساختاری- تفسیری توسعه گردشگری ورزشی در ایران اشاره کردند که عامل تقویت زیر ساختی و مطلوبیت از مهمترین عوامل شناته شده بودند. بر اساس قانون جامع حمایت از معلولان ایران مصوب سال ۱۳۹۷ تمامی معلولان از حقوقی برخوردارند که حق تفریح و ورزش یکی از آن‌ها محسوب می‌گردد. بنابراین توجه به حقوق معلولین به معنای حق حضور فعال آن‌ها در جامعه می‌باشد که با مناسب سازی فضاهای مختلف از جمله فضاها و اماکن عمومی، امکانات و تجهیزات ورزشی، اماکن تفریحی، رفاهی، اداری، و غیره می‌توان در جهت تحقق حقوق آن‌ها کوشید و بستر لازم را برای حضورشان در جامعه فراهم کرد.

مقوله زیر ساختی به ترتیب اهمیت با مقوله‌های فرعی امکانات و فضاها و تجهیزات مناسب سازی شده حمل‌ونقل، اسکان، مسیرهای ارتباطی، امکانات ورزشی و تغذیه با نتایج پژوهش کانوناتاناکول و جونگمی و اسین (۲۰۲۰)، رضوی و همکاران (۱۳۹۵)، هووا (۲۰۱۹)، نوپیان‌تو^۱ و همکاران (۲۰۲۱)، همخوان است. هووا (۲۰۱۹) در بررسی رضایت گردشگران معلول شهر کوالالامپور به اهمیت زیر ساخت‌ها و آموزش کارکنان تأکید داشته است. نوپیان‌تو و همکاران (۲۰۲۱) در مطالعه استراتژی‌های گردشگری ورزشی برای ناتوانان جسمی در شهر بنگلو راهبرد تجهیز امکانات و زیر ساخت‌های لازم برای معلولان، ایجاد باشگاه‌های ورزشی برای افراد معلول و تدوین یک چشم‌انداز برای تبدیل مکان گردشگری پانتای پانجانگ به یک مکان ورزشی گردشگری ورزشی معلولان جسمی را ارائه کردند. در بحث اسکان یافته حاضر با یافته‌های پژوهش صابرسید و السعید (۲۰۲۳) ناهمخوان است. دلیل عدم همخوانی نیز انجام مطالعه در هتل‌های پنج ستاره مصر بود که قطعا این دسته از هتل‌ها ملزم به رعایت استانداردهایی در این زمینه هستند. در حالی که ممکن است هزینه‌های آن برای برخی از معلولین و سالمندان که می‌خواهند مدت زمان بیشتری در سفر بمانند مانع از انتخاب این هتل‌ها گردد. زیر ساخت‌ها در توسعه گردشگری اهمیت بسیار زیادی دارند و مناسب سازی زیرساخت‌ها به ویژه جهت جذب گردشگران ورزشی فعال و غیر فعال برای

رویدادهای ورزشی نه تنها منجر به بهبود برگزاری رویداد و ایجاد تجربه مثبت برای گردشگران می‌گردد بلکه یک میراثی از رویداد را به جای می‌گذارد تا جامعه محلی از آن بهره مند گردند. همچنین مقصد را به یک برندی تبدیل می‌کند تا گردشگران مجدداً به آن جا سفر کنند. مناسب سازی حمل و نقل‌های زمینی، ریلی، هوایی برای معلولین و سالمندان، تجهیز و مناسب سازی امکانات و تجهیزات و فضاهای ورزشی، استاندارد سازی هتل‌ها و اقامتگاه‌ها (مانند مناسب سازی سرویس‌های بهداشتی، اتاق‌ها، آموزش کارکنان، و واحدهای پذیرش و غیره)؛ توجه به وضعیت تغذیه معلولین و سالمندان با توجه به مشکلاتی (نظیر دیابت، فشار خون، بیماری‌های قلبی و افراد دارای ضعف عضلانی، بیماری‌های تنفسی غیره) که ممکن است این قشر با آن درگیر باشند و ایجاد مسیرهای مناسب برای تردد آن‌ها (تعبیه رمپ، آسانسور، پله برقی، سطوح شیبدار، جاده‌های مناسب سازی شده) می‌تواند به عنوان زیر ساخت‌های قابل قبول، جامعه ایده آلی را برای گردشگران دارای محدودیت رقم بزند.

مقوله عوامل نهادی به ترتیب اهمیت با مقوله‌های فرعی نقش‌های دولت، متولیان و نهادهای ذی‌ربط، عوامل حمایتی و نقش بخش خصوصی و با نتایج پژوهش‌های، موریس و همکاران (۲۰۱۹)، نویانتو و همکاران (۲۰۲۱)، دیماتیس^۱ و همکاران (۲۰۲۱)، اسعدی و همکاران (۱۳۹۸)، میچوپولو^۲ و همکاران (۲۰۱۵) همخوان است. میچوپولو و همکاران (۲۰۱۵) در پژوهش خود همکاری ذینفعان را به عنوان عاملی برای توسعه راه حل‌های گردشگری در دسترس، شناخت ارزش بازار و سرمایه‌گذاری بر روی آن شناسایی کردند. موریس و همکاران (۲۰۱۹) بر مشارکت بخش خصوصی و دولتی برای خدمت به بازار گردشگری در دسترس تأکید می‌کنند. دیماتیس و همکاران (۲۰۲۱) بر مشارکت بخش عمومی و خصوصی به عنوان یک ابزار مدیریتی در زمینه گردشگری قابل دسترس اشاره می‌کنند. از آنجا که دستیابی به اهداف گردشگری تنها با سرمایه‌گذاری‌های دولتی امکان‌پذیر نیست لذا مشارکت بخش خصوصی و دولتی و یا واگذاری تحقق بخشی از این اهداف به بخش خصوصی می‌تواند در وصول آن اهداف کمک کننده باشد.

1. De Matteis
2. Michopoulou

همچنین از آنجا که ورزش معلولین و سالمندان نسبت به افراد عادی توسط بسیاری از بسترهای عمومی مانند صدا و سیما، حامیان مالی، سازمان‌های مردم‌نهاد و متولیان ورزش و گردشگری مورد غفلت قرار گرفته لذا حمایت آن‌ها می‌تواند عاملی جهت توجه بیشتر به ورزش و به تبع گردشگران ورزشی فعال و غیر فعال آن باشد. متولیان گردشگری و ورزش نیز با همگرایی و مشارکت هم می‌توانند به برجسته شدن بخش گردشگری در دسترس در دل گردشگری بپردازند. دولت باید با نقش آفرینی خود در زمینه حمایت‌های مالی، اجرای صحیح قوانین، مالیات‌ها، برنامه‌ریزی‌های مناسب، ایجاد زیر ساخت‌ها و غیره گردشگری این قشر از جامعه را مورد توجه قرار دهد.

مقوله مسائل ایمنی به ترتیب اهمیت با مقوله‌های فرعی، الزامات گردشگری در دسترس، ایمنی و امنیت به عنوان آخرین مقوله در وضعیت مطلوب کیفیت گردشگری ورزشی دسترس پذیر شناخته شد که با یافته‌های پژوهش اسعدی و همکاران (۱۳۹۸)، انتظاری و همکاران (۱۳۹۳)، دافرست^۱ و همکاران (۲۰۲۳)، لیراس و یوسیو (۲۰۲۳) همخوان است. دافرست و همکاران (۲۰۲۳) دسترسی به امکانات اقامتی را به عنوان مهمترین عنصر در انتخاب مقصد گردشگری در دسترس بر شمردند و همچنین دریافتند که الزامات دسترسی در وسایل اقامتی بر انتخاب مقصد گردشگران تأثیر گذار است.

انتظاری و همکاران (۱۳۹۳) نیز در بررسی تأثیر گردشگری ورزشی بر نظم و امنیت و اشتغال استان گیلان عنوان کردند که بین گردشگری ورزشی با امنیت و اشتغال رابطه مستقیم وجود دارد و گردشگری ورزشی تا حدودی میزان امنیت و اشتغال را پیش‌بینی می‌کند. بحث امنیت و ایمنی برای معلولین و سالمندان در گردشگری بسیار حائز اهمیت است. زیرا این دسته از افراد به نوعی با یک محدودیت مواجه بوده و هر گونه ضعف در ایمنی و یا عدم برقراری امنیت می‌تواند آسایش حاصل از سفر را برای آن‌ها دچار اختلال کند. آن‌ها باید از لحاظ ایمنی امکانات، تجهیزات، اقامتگاه‌ها و همچنین امنیت مناطقی که به آن سفر می‌کنند مطمئن باشند تا احساس ضعف نکرده و با آسایش کامل از تجربیات مثبت سفر بهره‌مند گردند.

قطعا مقصد دارای امنیت و با وسایل ایمنی برای سفر و تفریح معلولین و سالمندان در اولویت انتخاب است.

بنابراین بر اساس یافته‌های این پژوهش پیشنهاد می‌گردد دولت، متولیان و نهادهای ذی‌ربط با تشریح مساعی و مشارکت در فعالیت‌ها، برنامه‌ریزی‌های مدون، جامع و بلند مدت در جهت رشد و توسعه گردشگری ورزشی دسترس‌پذیر گامی اساسی بردارند. همچنین با تدوین بانک‌های اطلاعاتی و مناسب سازی زیر ساخت‌ها و هتل‌ها و اقامتگاه‌ها، توجه و تمرکز بر رویدادهای ورزشی معلولین و سالمندان موجبات مشارکت این دسته از افراد را فراهم آورده تا هم خود افراد و هم جامعه محلی از مزایای آن بهره‌مند گردند. از محدودیت‌های پژوهش می‌توان به محدودیت‌های جغرافیایی و عدم امکان انتخاب افراد خیره در سراسر کشور به عنوان نمونه اشاره کرد. بنابراین پیشنهاد می‌گردد این پژوهش در سطح کشوری و طی مصاحبه با افراد خیره از نقاط مختلف کشور انجام شود. همچنین به دلیل شباهت نسبتا زیاد مناطق ساحلی شمال و جنوب ایران پیشنهاد می‌گردد این پژوهش در استان‌های جنوبی ساحلی مانند هرمزگان، بوشهر انجام شود.

منابع

- اسعدی، میر محمد؛ باصولی، مهدی؛ برومند زاد، یاسمین؛ آقا باقری، فهیمه. (۱۳۹۸). «طراحی مدلی برای توسعه گردشگری معلولین در شهر یزد». دو فصلنامه مطالعات اجتماعی گردشگری. ۷(۱۴). ۳۸۳-۴۰۴.
- انتظاری زارچ، مصطفی؛ بنار، نوشین؛ آقایی، معصومه. (۱۳۹۳). «بررسی تأثیر گردشگری ورزشی بر نظم، امنیت و اشتغال استان گیلان». فصلنامه دانش انتظامی گیلان. ۳(۱۱). ۱-۱۰.
- آهنگران، جعفر؛ موسوی بازرگان، سید جلال؛ نظری اورکانی، سولماز. (۱۳۹۳). «تدوین الگوی گردشگری قابل دسترس». فصلنامه علمی تخصصی گروه مدیریت گردشگری، دانشکده مدیریت، دانشگاه علم و فرهنگ. ۲(۲). ۱۱-۱۹.
- بهاران، پوریا؛ فروغی پور، حمید؛ آقایی، نجف. (۱۴۰۰). «طراحی مدل توسعه گردشگری ورزشی با تأکید بر عوامل طبیعی (مطالعه موردی: استان لرستان)». فصلنامه علمی مطالعات راهبردی ورزش و جوانان. ۵۱. ۲۵۶-۲۷۱.

- جو رکش، سارا؛ نظری، رسول. (۱۳۹۹). «تدوین سناریوهای عوامل مؤثر بر ورزش سالمندی ایران با استفاده از نرم‌افزار سناریو ویزارد». *فصلنامه مدیریت و توسعه ورزش*. ۹(۳). ۱-۱۵.
- رحیمی گلوگاهی، ارشد؛ حامی، محمد؛ شجاعی، وحید. (۱۳۹۷). «برنامه‌ریزی راهبردی ورزش جانبازان استان مازندران». *فصلنامه علمی- پژوهشی طب جانباز*. ۱۰(۳). ۱۳۳-۱۴۲.
- رضوی، سید محمد-حسین؛ دوستی، مرتضی؛ ذبیحی، اسماعیل. (۱۳۹۵). «بررسی و تحلیل عوامل اثرگذار بر جذب گردشگران ورزشی به استان مازندران با تأکید بر بازاریابی گردشگری ورزشی». *فصلنامه علمی- پژوهشی نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی*. ۹(۱). ۱۲۲-۱۳۸.
- زیاری، کرامت اله؛ پوراحمد، احمد؛ حاتمی نژاد، حسین؛ نارگانی، شهاب. (۱۴۰۰). «الگوی مناسب سازی فضاهای گردشگری ویژه معلولین و جانبازان مطالعه موردی: شهر یزد». *فصلنامه گردشگری شهری*. ۸(۲). ۳۳-۱۷.
- طلایی شکری، شهاب؛ پازوکی نژاد، زهرا. (۱۴۰۲). «بررسی تأثیر طرد اجتماعی و احساس خودکارآمدی بر گرایش معلولان به سفر». *فصلنامه علمی- پژوهشی رفاه اجتماعی*. ۲۳(۹۰). ۲۹۳-۳۲۴.
- قانون حمایت از حقوق معلولان (۱۳۹۷). فصل چهارم: امور ورزشی، فرهنگی، هنری و آموزشی، ماده ۸.
- کشتی دار، محمد؛ نظری ترشیزی، احمد؛ حیدری، رضا. (۱۴۰۰). «فرا تحلیل مطالعات توسعه گردشگری ورزشی در ایران با رویکرد شناسایی عوامل مؤثر بر آن». *مدیریت ورزشی*. ۱۳(۷). ۵۱۱-۵۳۷.
- کیوانی هفتشجانی، زهرا؛ صفائیا، علی محمد؛ پورکیانی، محمد؛ باقریان فرح آبادی، محسن. (۱۳۹۹). «تبیین مدل ساختاری- تفسیری توسعه گردشگری ورزشی در ایران». *فصلنامه علوم ورزش*. ۱۲(۴۰). ۱۰۱-۱۱۷.
- مرکز آمار ایران. (۱۳۹۵). سازمان مدیریت برنامه ریزی، وضعیت سالمندان در سراسر کشور، جمهوری اسلامی ایران
- نوروزی، قدرت الله؛ دهقانی، حمید؛ عباسی، علی. (۱۳۹۹). «حقوق شهروندی افراد دارای معلولیت در گردشگری قابل دسترس مقایسه تطبیقی بارسلونا و اصفهان». *فصلنامه حقوق پزشکی*. ۴(۵۲). ۱۶۳-۱۸۹.
- وکیلی تنها، مهدی؛ احمدی، سیروس؛ سیلمانی، مجید. (۱۳۹۸). «شناسایی و تدوین الگوی انگیزه‌های مشارکت ورزشی جانبازان و معلولین». *مطالعات روان شناسی ورزشی*. ۸(۳۰). ۱۴۳-۱۶۰.
- همدمی خطبه سرا، صبیحه؛ درودیان، علی اصغر؛ مشیر استخار، زهرا سادات و رضایان قیه باشی، احد. (۱۳۹۹) «تدوین راهبردهای توسعه ورزش سالمندی در ایران در افق ۲۰ سال». *فصلنامه خط مشی گذاری عمومی در مدیریت*. ۱۱(۴۰): ۱۱۲-۱۲۷.

- Alizadeh, H., & Cobulive. (2021). Psychological and Social Factors Influencing the Development of Sports for Athletes with Disabilities in Tajikistan. *Sport Psychology Studies*. 35. 19-36.
- Arianfar, H., Mostahfezian, M., & Tabesh, S. (2021). Marvi Esfahani M. Affecting Factors on Development of Sports Participation in the Leisure Time of Veterans and Disabled in Iran. *Iranian Journal of War & Public Health*. 13(3): 229-233.
- Bursac, B., Knezevic, D., & Bucar, K. (2021). Developing sports tourism for people with disabilities. International Scientific Conference on Kinesiology. Editors-in-Chief Sanja Salaj and Dario Skegro: *International Scientific Conference on Kinesiology*, sep15-19: Opatija, Croatia. 2021;170-174.
- Ching chou, Y., Uwano, T., Chen, B. W., Sarai, K., Nguyen, L. D., Ju Chou, C., Mongkolsawadi, S., & Nguyen, T. T. (2024). Assessing disability rights in four Asian countries: The perspectives of disabled people on physical, attitudinal, and cultural barriers. *Political Geography*. 108, 103027.
- Da ferst, M. Dos anjos, S.J.G, & KuhnV., R.(2023). Valuing accessibility in hospitality and the loyalty of tourists with disabilities. in *Turismo - Visão e acao*. 25(2): 243-262.
- Darcy, S, & Dickson, T.(2009). A Whole-of-Life Approach to Tourism: The Case for Accessible Tourism Experiences. *Journal of Hospitality and Tourism Management*. 16: 32–44. DOI 10.1375/jhtm.16.1.32.
- Darcy, S., Mckercher, B, & Schweinsberg, S. (2020). From tourism and disability to accessible tourism: a perspective article. *Tourism review*. 75(1): 140-144.
- Dastgerdi ,M. Salimi, M. Ranjbar, N, & Khosromanesh, R.(2022). Iranian Sport Tourism Development Model. *SBJ*. 2(2): 14-32.
- De Matteis, F., & Notaristefano Bianchi, P.(2021). Public—Private Partnership Governance for Accessible Tourism in Marine Protected Areas (MPAs). *Sustainability*. 13, 8455: 1-14.
- Elorduy, J.L, & Gento, A.G. (2024). Public Transport and Accessible Tourism: Analysis in a Spanish UNESCO World Heritage City. *J.Urban Plann. Dev* 15(1): 05023049.
- Fuente Robles, YM., De Dios., M.D., Fernandez, A.B, & Cano. A.J. (2020). Understanding Stakeholder Attitudes, Needs and Trends in Accessible Tourism: A Systematic Review of Qualitative Studies. *Sustainability* 12, 10507: 1-23.
- Glaser, B. (1998). Doing grounded theory: Issues and discussions, *Sociology Press*. Mill Valley, CA.
- Hua, A.K...(2019). How Satisfaction Disabled People Engaging in Tourism Activities? A Case Study of Disability Tourism in Kuala Lumpur City. *Malaysian Journal of Social Sciences and Humanities (MJSSH)*. 4 (4): 29- 35.

- Hua, K.P. Irini, I. & Kong Chiu, L.(2013). Sport Tourism: Physically-Disabled Sport Tourists' Orientation. *Social and behavioral sciences*. 91,257-269. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.08.423>.
- Hritz, N., & Ross, C. (2010). The perceived impacts of sport tourism: An urban host community perspective. *Journal of Sport Management*, 24(2), 119-138. <https://doi.org/10.1123/jsm.24.2.119>.
- Human Rights Watch. (HRW).(2018) "I Am Equally Human" Discrimination and Lack of Accessibility for People with Disabilities in Iran. 1-72.
- Kanawattanakul, T,& Jongmeewasin, S. (2020) .A Conceptual Model: An Application of Universal Design in the Tourism Industry for Senior and Disabled Tourists - A Case Study of North to Central Pattaya Beach Road Area. *Dusit Thani College Journal*. 14(2):179-199.
- Leiras, A., & Eusébio, C. (2023). Perceived image of accessible tourism destinations: a data mining analysis of Google Maps reviews. *Current Issues in Tourism*, 27(16), 2584–2602. <https://doi.org/10.1080/13683500.2023.2230338>.
- Lincoln, Y.S. & E. Guba. (1985). Establishing Trustworthiness, Naturalist Inquiry. *Newbury Park, LA, Sage*.
- Michopoulou, E., Darcy, S, Ambros, L, & Buhalis, D.(2015). Accessible tourism futures: the world we dream to live in and the opportunities we hope to have. *Journal of Tourism Future*. 1(3):179-187.
- Moris, M.I., Alakhras, H.A., Eid, N.G., Abdel, M, & Higazy, R. (2019). Human Resources Capacity Building in Accessible Tourism in Egypt. *Journal of the Association and of arab universities for Tourism and hospitality (JAAUTH)*. 17(2): 82-89.
- Nopiyanto, Y.E., Sutisyana, A.,& Dengoran, M.F.(2021). sport tourism development strategy for physical disabilities in Bengkulu city. *Jurnal Ilmiah Pendidikan Jasmani*. 5 (4): 674- 684.
- Saber Sayed, M, & Elsaid. H. (2023). The Readiness of Accommodation Facilities to Provide Accessible Tourist Experiences in Cairo, Egypt. *International Journal of Tourism, Archaeology, and Hospitality (IJTAH)*. 3(1): 175-188.
- Sadeghi boroujerdi, S., Mansouri, H, & Asadi, S (2023). Developing sports tourism destination in emerging countries: the case do Zrebar Lake in Iran. *Sport Tourism*. 30(2): 22-29.
- Suursalmi, J. (2015). Accessible Sports Tourism: The Challenges in Travel Planning for Disabled Athletes [dissertation]. *Laurea University of Applied Sciences, Kerava(Laurea)*.
- United Nations. (2014). World Population Ageing, 2013: *United Nations Publications*
- World Health Organization (WHO). (2012). Disability, report by the secretariat. The International Classification of Functioning, Disability and Health. Geneva, World Health Organization, 2001, 1-7.